

Θανάσης Σαλμανλής, Αντώνης Μπιτσιάνης

Ξενοφώντα Ελληνικά

Α΄ Λυκείου

Περιλαμβάνει:

Ασκήσεις από την Τράπεζα Θεμάτων

Κριτήρια αξιολόγησης προσαρμοσμένα στις νέες οδηγίες

**ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ**

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Περιεχόμενα

Προλογικό σημείωμα	7
Ο ΞΕΝΟΦΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΟΥ	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ [Ερωτήσεις και απαντήσεις].....	11
1Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.I, 16-19]	17
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	29
1ο κριτήριο αξιολόγησης.....	35
2Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.I, 20-24]	39
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	53
2ο κριτήριο αξιολόγησης.....	59
3ο κριτήριο αξιολόγησης.....	62
3Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.I, 25-27]	65
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	81
4ο κριτήριο αξιολόγησης.....	87
5ο κριτήριο αξιολόγησης.....	90
4Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.I, 28-29]	93
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	106
6ο κριτήριο αξιολόγησης.....	112
7ο κριτήριο αξιολόγησης.....	115
5Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.I, 30-32]	119
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	136
Απαντήσεις στις ερωτήσεις – ασκήσεις του σχολικού βιβλίου.....	142
Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση του σχολικού βιβλίου.....	151
8ο κριτήριο αξιολόγησης.....	152
9ο κριτήριο αξιολόγησης.....	156
6Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.II, 1-4]	159
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	179
Απαντήσεις στις ερωτήσεις – ασκήσεις του σχολικού βιβλίου.....	187
Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση του σχολικού βιβλίου.....	191
10ο κριτήριο αξιολόγησης.....	194
11ο κριτήριο αξιολόγησης.....	197
12ο κριτήριο αξιολόγησης.....	200
7Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.II, 16-19]	203
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	222
13ο κριτήριο αξιολόγησης.....	229
14ο κριτήριο αξιολόγησης.....	232
8Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.II, 20-23]	235
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	251
Απαντήσεις στις ερωτήσεις – ασκήσεις του σχολικού βιβλίου.....	258
Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση του σχολικού βιβλίου.....	266
15ο κριτήριο αξιολόγησης.....	268
16ο κριτήριο αξιολόγησης.....	271
9Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.III, 11-14]	275
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	285
10Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.III, 15-16]	287
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	292
Απαντήσεις στις ασκήσεις του σχολικού βιβλίου.....	294
11Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.III, 50-51]	297
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	313
17ο κριτήριο αξιολόγησης.....	319
18ο κριτήριο αξιολόγησης.....	322

12Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.III, 52-55]	327
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	343
19ο κριτήριο αξιολόγησης.....	349
20ό κριτήριο αξιολόγησης.....	352
13Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.III, 55-56]	355
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	370
Απαντήσεις στις ερωτήσεις – ασκήσεις του σχολικού βιβλίου.....	376
Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση του σχολικού βιβλίου.....	383
21ο κριτήριο αξιολόγησης.....	384
22ο κριτήριο αξιολόγησης.....	387
14Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.IV, 1-4]	391
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	398
15Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.IV, 5-7]	401
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	406
16Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.IV, 8-10]	407
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	414
17Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.IV, 10-11]	417
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	422
18Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.IV, 12-15]	425
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	432
19Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.IV, 16-17]	435
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	440
Απαντήσεις στις ερωτήσεις – ασκήσεις του σχολικού βιβλίου.....	442
Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση του σχολικού βιβλίου.....	446
20Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B. IV, 18-19]	447
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	461
23ο κριτήριο αξιολόγησης.....	466
24ο κριτήριο αξιολόγησης.....	469
21Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B. IV, 20-21]	473
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	485
25ο κριτήριο αξιολόγησης.....	491
26ο κριτήριο αξιολόγησης.....	494
22Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.IV, 22-23]	497
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	512
Απαντήσεις στις ερωτήσεις – ασκήσεις του σχολικού βιβλίου.....	517
Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση του σχολικού βιβλίου.....	526
27ο κριτήριο αξιολόγησης.....	527
28ο κριτήριο αξιολόγησης.....	530
23Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B. IV, 37-39]	533
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	549
29ο κριτήριο αξιολόγησης.....	555
30ό κριτήριο αξιολόγησης.....	558
24Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ [B.IV, 40-43]	561
Συμπληρωματικές ερωτήσεις.....	583
Απαντήσεις στις ερωτήσεις – ασκήσεις του σχολικού βιβλίου.....	590
Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση του σχολικού βιβλίου.....	597
31ο κριτήριο αξιολόγησης.....	598
32ο κριτήριο αξιολόγησης.....	601
33ο κριτήριο αξιολόγησης.....	604
Απαντήσεις στις ερωτήσεις – ασκήσεις του σχολικού βιβλίου.....	607
Απαντήσεις στα θέματα για συζήτηση του σχολικού βιβλίου.....	609
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	619

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

- 28 Λύσανδρος δ' εὐθὺς ἐσήμανε τὴν ταχίστην πλεῖν, συμπαρῆει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων. Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν ἐπίπλου, ἐσήμανεν εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. Διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί· ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἑπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθρόαι καὶ ἡ Πάραλιος, τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῆ γῆ. Τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῇ γῆ συνέλεξε· οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τὰ τειχύδρια.
- 29 Κόνων δὲ ταῖς ἑννέα ναυσι φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα τὴν Λαμψάκου ἄκραν ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἰστία, καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλιος εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα.

■ Ερωτήσεις για την κατανόηση του κειμένου

1. Ποια ἦταν ἡ διαταγή τοῦ Λύσανδρου, μόλις πήρε τὸ σήμα γιὰ τὶς ἐνέργειες τῶν Ἀθηναίων;
2. Ποια ἦταν ἡ ἀντίδραση τοῦ Κόνωνα;
3. Ποια ἀπήχηση εἶχε αὐτὴ καὶ γιὰτί;
4. Πόσα καὶ ποια πλοῖα τῶν Ἀθηναίων διασώθηκαν;
5. Ποιο ἀποτέλεσμα εἶχε τὸ στρατήγημα τοῦ Λύσανδρου;
6. Σὲ ποια κίνηση προέβη ὁ Κόνων καὶ πότε / γιὰτί;
7. Ποιος ἔφερε στὴν Αθήνα τὴν εἶδηση τῆς συντριβῆς;

Μ Ε Τ Α Φ Ρ Α Σ Η

- 28 Τότε ο Λύσανδρος έδωσε αμέσως σήμα να ξεκινήσει ο στόλος ολιτοαώς· συμπορευόταν και ο Θώραξ με το πεζικό του. Ο Κόνων, μόλις είδε την επιθετική κίνηση των εχθρών, έδωσε σήμα (στους στρατιώτες) να τρέξουν αμέσως στα πλοία. Επειδή όμως οι άνθρωποι είχαν διασκορπιστεί, άλλα πλοία βρέθηκαν με δύο μόνο σειρές κωπηλάτες, άλλα με μία και άλλα τελείως άδεια· μόνο το πλοίο του Κόνωνα και άλλα επτά, που βρέθηκαν επανδρωμένα κοντά του, όλα μαζί βγήκαν στ' ανοιχτά, μαζί και η Πάραλος, ενώ όλα τα άλλα ο Λύσανδρος τα κατέλαβε στην ακτή. Επίσης, στην ακτή αιχμαλιώτισε τους περισσότερους άντρες· μερικοί όμως πρόλαβαν και κατέφυγαν στα μικρά οχυρά (της Σηστού).
- 29 Ο Κόνων, ενώ έφευγε με τα εννιά πλοία του, όταν κατάλαβε ότι οι Αθηναίοι είχαν καταστραφεί, αφού προσορμίστηκε στην Αβαρνίδα, το ακρωτήριο της Λαμψάκου, πήρε αποκεί τα μεγάλα πανιά των πλοίων του Λύσανδρου· και ο ίδιος με τα οχτώ πλοία έπλευσε για τον Ευαγόρα της Κύπρου, ενώ η Πάραλος προς την Αθήνα για να αναγγείλει τα γεγονότα.

■ Γλωσσική εξομάληυση

σημαίνω τινί + τελ. απαρ.: δίνω σήμα σε κάποιον να

τήν ταχίστην (όδδον): πολύ γρήγορα, ολιτοαώς, τάχιστα

συμπάρειμι: συμπορεύομαι, πηγαίνω μαζί

επίπλους: επιθετική κίνηση του στόλου των αντιπάλων

βοηθῶ εἰς τὰς ναῦς κατὰ κράτος: σπεύδω στα πλοία ολιτοαώς, με όλες μου τις δυνάμεις

δίκροτος ναῦς: πλοίο που έχει μόνο δύο σειρές κωπηλάτες

πλήρης ναῦς: επανδρωμένο πλοίο

ἀνάγομαι: βγαίνω από το λιμάνι στην ανοιχτή θάλασσα

ἄθροοι: όλοι μαζί, ομαδικά

πρὸς τῇ γῆ: κοντά στην ξηρά / ακτή, στην ακτή

συληέγω: μαζεύω, συληαμβάνω, αιχμαλιωτίζω

τειχύδριον (υποκορ. του: *τείχος*): μικρό οχυρό

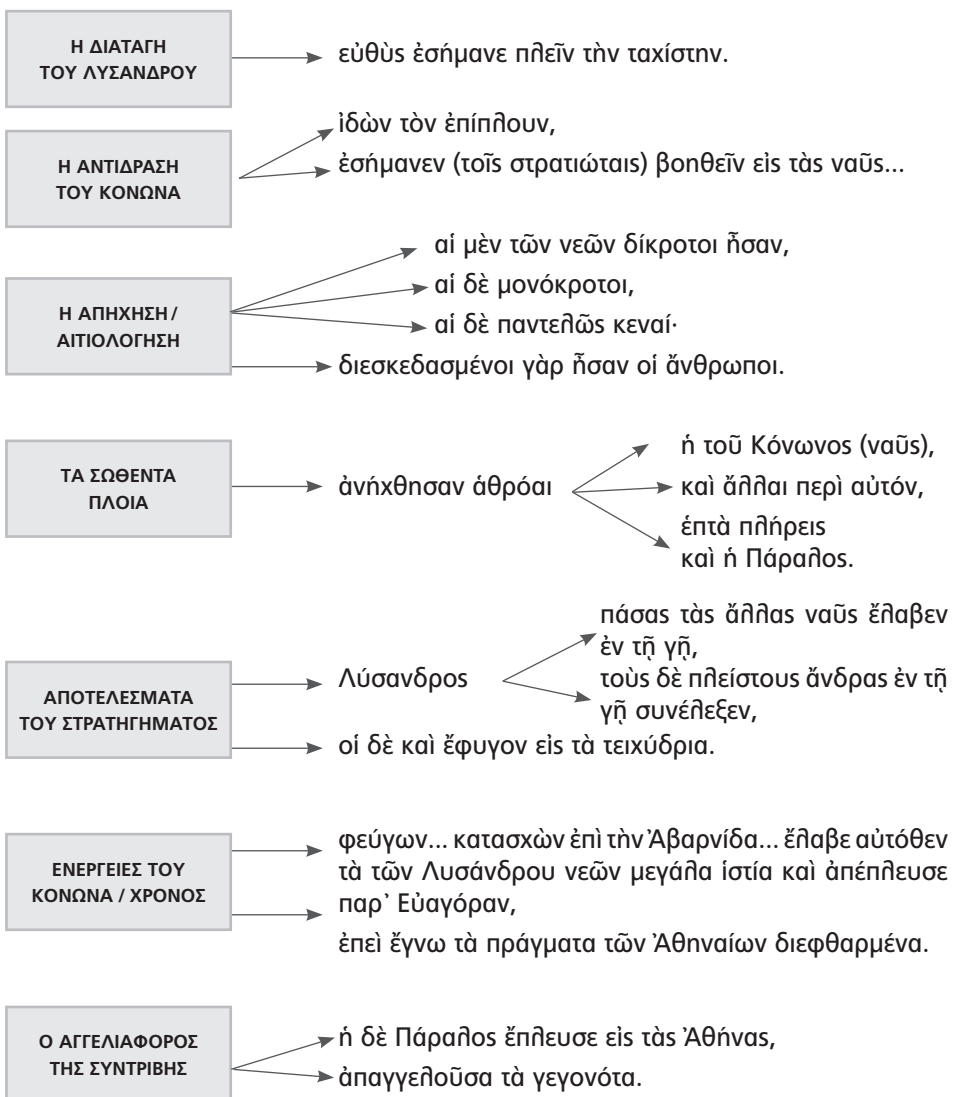
τὰ πράγματα τῶν Ἀθηναίων διαφθείρεται: η (ναυτική) δύναμη των Αθηναίων καταστρέφεται, οι Αθηναίοι καταστρέφονται

κατέχω (αμετάβ. / ναυτικός όρος): προσορμίζομαι, αγκυροβολώ, αράζω

ἡ ἄκρα: το ακρωτήριο

αὐτόθεν: αποκεί

■ Πυρηνικά δομικά στοιχεία

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

■ Αναγνώριση τύπων – αρχικοί χρόνοι – ομόρριζα

ἐσήμανε: οριστ. αορ. του ρ. *σημαίνω*

σημαίνω, ἐσήμαινον, σημανῶ, ἐσήμα(η)να

ομόρρ.: σήμα, σημάδι, σημαία, σημείο, σήμανση, σημαντικός, σήμαντρο, σημασία, ασήμαντος, ένσημα, επισήμανση, παράσημο, σημαιοφόρος, σημασιολογία, σημειολογία

ταχίστην: αιτ. εν. υπερθ. βαθμού του επιθ. *ταχύς*

ταχύς – θάττων – τάχιστος

επίρρ.: *ταχέως – θᾶπτον – τάχιστα*

πλήϊν: απαρ. ενεστ. του ρ. *πλήω*

πλήω, ἔπληον, πλείυσομαι / πλειυσοῦμαι, ἔπλευσα, πέπλευκα, ἐπεπλήυκειν

ομόρρ.: βή. στο *ἐπιπλήουσι*

συμπαρήει: οριστ. παρατ. του ρ. *συμπαρέρχομαι / συμπάριμι*

συμπαρέρχομαι / συμπάριμι, συμπαρηρόμην / συμπαρήα / συμπαρήειν, συμπάριμι, συμπαρήθηον, συμπαρηλήθηα, συμπαρηληθύθειν

ομόρρ.: ελεύθερος, ερχομός, ισθμός, ιταμός, αμαξιτός, ανεξίτηλος, απρόσιτος, διέλευση, εισιτήριο, προϊόν, προσέλευση, προσηλυτισμός

θώραξ: ον. εν. του ουσ. της γ' κλίσης ὁ *θώραξ* (βή. Γραμμ. α.ε. §122: *κόραξ*)

ἔχων: μτχ. ενεστ. του ρ. *ἔχω*

ἔχω, εἶχον, ἔξω / σήσω, ἔσχον, ἔσχηκα, ἐσχέκειν

ομόρρ.: ἔξη, ἐξής, ισχυρός, ισχύς, οχυρός, σχέδιο, σχεδόν, σχέση, σχήμα, σχολείο, ἀκάθεκτος, ἀποχή, ἐνοχή, ἐνοχος, εὐεξία, ἐκέγυο, ἐχεμύθεια, νήσιος, κακούχια, κάτοχος, καχεκτικός, μετοχή, μέτοχος, νουεχής, παροχή, ραβδούχος, συνοχή

ἰδῶν: μτχ. αορ. β' του ρ. *ὀράω -ῶ*

ὀρῶ, ἑώρων, ὄψομαι, εἶδον, ἑώρακα / ἑώρακα, ἑώρακειν

ομόρρ.: βή. στο *κατίδωσιν*

τὰς ναῦς: αιτ. πληθ. του μεταπλαστού ουσ. της γ' κλίσης ἡ *ναῦς* (βή. Γραμμ. α.ε. §150,11)

βοηθεῖν: απαρ. ενεστ. του ρ. *βοηθέω -ῶ*

βοηθῶ, ἐβοήθουν, βοηθήσω, ἐβοήθησα, βεβοήθηκα, ἐβεβοηθήκειν

ομόρρ.: βοήθεια, βοήθημα, βοηθητικός, βοηθός, ἀβοήθητος

διασκεδασμένων: μτχ. παρακ. του ρ. *διασκεδάννυμαι*

διασκεδάννυμαι, διασκεδανύμην, διασκεδασθήσομαι, διασκεδασάμην / διασκεδάσθην, διασκεδάσμαι, διασκεδάσμην

ομόρρ.: βή. στο *ἐσκεδασμένους*

δίκροτοι: ον. πληθ. του επιθ. της β' κλίσης *ό, ή δίκροτος, ον*

ἦσαν: οριστ. παρατ. του ρ. *εἶμι*

ομόρρ.: βñ. στο ἦν

πλήρεις: ον. πληθ. του επιθ. της γ' κλίσης *ό, ή πλήρης, ες* (βñ. Γραμμ. α.ε. §181)

ἀνήχθησαν: οριστ. παθ. αορ. του ρ. *ἀνάγομαι*

ἀνάγομαι, ἀνηγόμην, ἀνάξομαι / ἀναχθήσομαι, ἀνηγαγόμην / ἀνήχθην, ἀνήγμαι, ἀνήγμην

ομόρρ.: βñ. στο ἀντανῆγεν

ἄθροαι: ον. πληθ. του επιθ. της β' κλίσης *ό ἄθροος, α, ον / ος, ος, ον*

ἔλαβε: οριστ. αορ. β' του ρ. *λαμβάνω*

λαμβάνω, ἐλάμβανον, ἤψομαι, ἔλαβον, εἶληφα, εἶλήφειν

ομόρρ.: λαβή, λαβίδα, λάβρα, λαβώνω, λάφυρο, λήμμα, λήπτης, λήψη, ανάληψη, ανεπίληπτος, αντιλαβή, αντιληπτός, ασύληπτος, δανειολήπτης, δικολάβος, δίλημμα, επιληψία, εργολάβος, ευλάβεια, εύληπτος, θρησκοληψία, κατάληψη, μετάληψη, μουσολήπτος, παραλαβή, παραλήπτης, περιληπτικός, προκατελημμένος, πρόσληψη, συλλαβή, χειρολαβή

τῆ γῆ: δοτ. εν. του συνηρ. ουσ. της α' κλίσης *ή γῆ*

ή γῆ, τῆς γῆς, τῆ γῆ, τήν γῆν, ᾧ γῆ

ἄνδρας: αιτ. πληθ. του ουσ. της γ' κλίσης *ό ἀνῆρ* (βñ. Γραμμ. α.ε. §129)

συνέλεξεν: οριστ. αορ. του ρ. *σὺλλέγω*

σὺλλέγω, συνέλεγον, σὺλλέξω, συνέλεξα, συνείλοχα, συνειλόχειν

ομόρρ.: λογάδην, εκλεκτός, εκλογέας, εκλογή, επίλεκτος, συλλογή, σύλλογος

ἔφυγον: οριστ. αορ. β' του ρ. *φεύγω*

φεύγω, ἔφευγον, φεύξομαι / φευξοῦμαι, ἔφυγον, πέφευγα, ἐπεφεύγειν

ομόρρ.: φευγάλα, φευγάτος, φευγιό, φυγαδεύω, φυγάς, φυγή, αναπόφευκτος, αποφυγή, διαφυγή, καταφύγιο, πρόσφυγας, υπεκφυγή, φυγόπονος, φυγόδικος

φεύγων: μτχ. ενεστ. του ρ. *φεύγω*

ομόρρ.: βñ. στο ἔφυγον

ἔγνω: οριστ. αορ. β' του ρ. *γινώσκω* (βñ. Γραμμ. α.ε. §350)

γινώσκω, ἐγίνωσκον, γνώσομαι, ἔγνω, ἔγνωκα, ἐγνώκειν

ομόρρ.: γνώμη, γνωμικό, γνώση, γνωστικός, γνωστός, άγνωστος, ανάγνωση, αναγνώστης, απόγνωση, αρχαιογνωσία, διάγνωση, διχογνωμία, εμπειρογνώμονας, επίγνωση, ευγνωμοσύνη, ισχυρογνώμονας, παντογνώστης, προγνωστικός, συγγνώμη

διαφθαρμένα: μτχ. παρακ. του ρ. *διαφθείρομαι*

διαφθείρομαι, διεφθειρόμην, διαφθεροῦμαι / διαφθαρῆσομαι, διεφθάρην, διέφθαρμαι / διέφθορα, διεφθάρμην / διεφθόρειν

ομόρρ.: φθαρμένος, φθαρτός, φθορά, αδιάφθαρτος, αδιάφθορος, άφθαρτος, διαφθορά, διαφθορέας, διεφθαρμένος, ψυχοφθόρος

κατασχών: μτχ. αορ. β' του ρ. *κατέχω*

κατέχω, κατείχον, κατέξω / κατασχίσω, κατέσχον, κατέσχηκα, κατεσχέκειν

ομόρρ.: βήλ. στο *έχω*

άπέπλευσε: οριστ. αορ. του ρ. *άποπλέω*

ομόρρ.: βήλ. στο *έπιπλέουσι*

άπαγγελιοῦσα: μτχ. μέλλ. του ρ. *άπαγγέλλω*

άπαγγέλλω, άπήγγελλον, άπαγγελῶ, άπήγγειλα, άπήγγελλα, άπηγγέλικα, άπηγγέλικα

ομόρρ.: αγγελία, άγγελμα, άγγελος, αγγελιτήριο, αγγελιαφόρος, απαγγελία, απαγγελτικός, αυτεπαγγέλτως, διάγγελμα, εισαγγελίας, επάγγελμα

τά γεγονότα: μτχ. παρακ. του ρ. *γίγνομαι*

γίγνομαι, έγιγνόμην, γενήσομαι / γενηθήσομαι, έγενόμην / έγενήθην, γέγονα / γεγένημαι, έγεγόνειν / έγεγενήμην

ομόρρ.: γενέθλια, γένεση, γενιά, γέννα, γέννηση, γένος, γενέτειρα, γινόμενο, γινωμένος, γνήσιος, γονέας, γονίδιο, γόνιμος, γόνος, αγένεια, άγονος, άπόγονος, γενεαλογία, γενεσιουργός, δευτερογενής, εγγονός, ενδογενής, επίγονοι, ευγενής, νεογνό, οικογένεια, παθογόνος, προγενέστερος, πρόγονος, συγγένεια

■ Χρονικές αντικαταστάσεις

σημαίνει, έσήμαινε, σημανεῖ, έσήμα(η)νε

πλεῖν, πλεύσεσθαι / πλευσεῖσθαι, πλεῦσαι, πεπλευκέναι

συμπαρέρχεται / συμπάρεισι, συμπαρήρχετο / συμπαρήει, συμπάρεισι, συμπαρηῖθε, συμπαρελήλυθε, συμπαρεληλύθει

έχω, έξω / σχήσων, σχών, έσχηκώς

όρων, όψόμενος, ίδών, έορακώς / έωρακώς

βοηθεῖν, βοηθήσειν, βοηθήσαι, βεβοηθηκέναι

διασκεδαννυμένων, διασκεδασθησομένων, διασκεδασμένων / διασκεδασθέντων, διασκεδασμένων

είσι, ήσαν, έσσονται, έγένοντο, γεγόνασι, έγεγόνεσαν

άνάγονται, άνήγοντο, άνάζονται / άναχθήσονται, άνηγάγοντο / άνήχθησαν, άνηγμένοι είσι, άνηγμένοι ήσαν

λαμβάνει, έλάμβανε, λήψεται, έλαβε, είληφε, είλήφει

συλλέγει, συνέλεγε(ν), συλλέξει, συνέλεξεν, συνείλοχε, συνειλόχει

φεύγουσι, έφευγον, φεύζονται / φευζοῦνται, έφυγον, πεφεύγασι, έπεφεύγεσαν

φεύγων, φευζόμενος / φευζούμενος, φυγών, πεφευγώς

γιγνώσκει, ἐγίγνωσκε, γνώσεται, **ἔγνω**, ἔγνωκε, ἐγνώκει
 διαφθειρόμενα, διαφθερούμενα / διαφθαρσόμενα, διαφθάρντα, **διεφθαρμένα** / διε-
 φθορότα
 κατέχων, κατέξων / κατασχέσων, **κατασχών**, κατεσχηκώς
 ἀποπλεῖ, ἀπέπλει, ἀποπλεύσεται / ἀποπλευσεῖται, **ἀπέπλευσε**, ἀποπέπλευκε, ἀπεπε-
 πλεύκει
 ἀπαγγέλλουσα, **ἀπαγγελοῦσα**, ἀπαγγείλασα, ἀπηγγεληκυῖα
 γιγνόμενα, γενησόμενα / γεννησόμενα, γενόμενα / γεννηθέντα, **γεγονότα** / γεγενη-
 μένα

■ Εγκλιτικές αντικαταστάσεις

ἔσημανε, σημάνη, σημάναι/ειε, σημανάτω
ἀνήχθησαν, ἀναχθῶσι, ἀναχθεῖεν, ἀναχθέντων/θήτωσαν
ἔλαβε, λῆβη, λῆβοι, λαβέτω
συνέλεξεν, συλλήξῃ, συλλήξαι-ειε, συλληξάτω
ἔφυγον, φύγωσι, φύγοιεν, φυγόντων/έτωσαν
ἔγνω, γνῶ, γνοίη, γνώτω
ἀπέπλευσε, ἀποπλεύση, ἀποπλεύσαι/ειε, ἀποπλευσάτω

Σ Υ Ν Τ Α Κ Τ Ι Κ Η Α Ν Α Λ Υ Σ Η

1. Λύσανδρος δ' εὐθύς ἔσημανε τὴν ταχίστην πλεῖν: κύρια πρότ. κρίσεως.
ἔσημανε: ρ.· **Λύσανδρος**: υποκ.· **πλεῖν**: τελ. απαρ., άμ. αντικ.· **αὐτοῖς**: ενν. έμμ. αντικ.· **εὐθύς**: επιρρ. προσδ. του χρόνου στο ρήμα· **αὐτοῦς**: ενν. υποκ. στο απαρ.· **τὴν ταχίστην** (δόδον): αιτ. του τρόπου στο: **πλεῖν**
2. συμπαρήει δὲ καὶ θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων: κύρια πρότ. κρίσεως.
συμπαρήει: ρ.· **θώραξ**: υποκ.· **τῷ Λυσάνδρῳ**: ενν. αντικ.· **ἔχων**: τροπ. μτχ., συνημμ. στο υποκ.· **τὸ πεζόν**: αντικ.
3. Κόνων δὲ... κατὰ κράτος: κύρια πρότ. κρίσεως.
ἔσημανεν: ρ.· **Κόνων**: υποκ.· **βοηθεῖν**: τελ. απαρ., άμ. αντικ.· **τοῖς στρατιώταις**: ενν. έμμ. αντικ.· **τούς στρατιώτας**: ενν. υποκ. στο απαρ., ετεροπρ.· **εἰς τὰς ναῦς**: ΠΣ κίνησης σε τόπο· **κατὰ κράτος**: ΠΣ του τρόπου· **ιδών**: χρον. μτχ., προτερ., συνημμ. στο υποκ. του ρήματος· **τὸν ἐπίπλου**: αντικ.· **τῶν Λακεδαιμονίων**: ενν. γεν. υποκ.

4. **Δισεκεδασμένων... ἦσαν:** κύρια πρότ. κρίσεως.
ἦσαν: ρ.· *αἱ μὲν* (= ἄλλαι μὲν): υποκ.· *τῶν νεῶν:* γεν. διαιρ.· *δίκροτοι:* κτγ. στο υποκ.· *δισεκεδασμένων:* γεν. ἀπόη., αιτιοη. μτχ.· *τῶν ἀνθρώπων:* υποκ.
5. **(δισεκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων) αἱ δὲ (τῶν νεῶν ἦσαν) μονόκροτοι:** κύρια πρότ. κρίσεως.
ἦσαν: ενν. ρ.· *αἱ δὲ:* υποκ.· *μονόκροτοι:* κτγ. στο υποκ.
6. **(δισεκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων) αἱ δὲ (τῶν νεῶν ἦσαν) παντελῶς κεναί:** κύρια πρότ. κρίσεως.
ἦσαν: ενν. ρ.· *αἱ δὲ:* υποκ.· *κεναί:* κτγ. στο υποκ.· *ἀνδρῶν:* ενν. γεν. αντικ. στο: *κεναί· παντελῶς:* επιρρ. προσδ. του ποσού στο: *κεναί*
7. **ἡ δὲ Κόνωνος (ναῦς)... καὶ ἡ Πάραλος:** κύρια πρότ. κρίσεως.
ἀνήχθησαν: ρ.· *ἡ Κόνωνος* (γεν. κτητ.) (*ναῦς*) *καὶ ἄλλαι (νῆες) καὶ ἡ Πάραλος (ναῦς):* υποκ.· *ἄθροαι:* επιρρ. κατηγ. του τρόπου στα υποκ. (βλ. §30)· *περὶ αὐτόν:* ΠΣ του τόπου (μτφ.)· *ἔπτα:* επιθ. προσδ.· *πλήρεις:* επιθ. προσδ. ἢ κτγ. ἀπό την ενν. επιθ. – αναφ. μτχ.: *οὔσαι*
8. **τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῆ γῆ:** κύρια πρότ. κρίσεως.
ἔλαβε: ρ.· *Λύσανδρος:* υποκ.· *τὰς ἄλλας (ναῦς):* αντικ.· *πάσας:* κατηγ. προσδ.· *πρὸς τῆ γῆ:* ΠΣ στάσης σε τόπο
9. **Τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῆ γῆ συνέλεξεν:** κύρια πρότ. κρίσεως.
συνέλεξεν: ρ.· *Λύσανδρος:* ενν. υποκ.· *τοὺς ἄνδρας:* αντικ.· *πλείστους:* επιθ. προσδ.· *ἐν τῆ γῆ:* ΠΣ στάσης σε τόπο
10. **οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τὰ τευχύδρια:** κύρια πρότ. κρίσεως.
ἔφυγον: ρ.· *οἱ δὲ* (= τινες): υποκ.· *εἰς τὰ τευχύδρια:* ΠΣ κίνησης σε τόπο.
11. **Κόνων δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ φεύγων, κατασχὼν... ἰστία:** κύρια πρότ. κρίσεως.
ἔλαβεν: ρ.· *Κόνων:* υποκ.· *τὰ ἰστία:* αντικ.· *μεγάλα:* επιθ. προσδ.· *τῶν νεῶν:* γεν. κτητ.· *Λυσάνδρου:* γεν. κτητ. στο: *τῶν νεῶν· αὐτόθεν:* επιρρ. προσδ. κίνησης ἀπό τόπο· *φεύγων:* χρον. μτχ., σύγχρονο, συνημμ. στο υποκ.· *ταῖς ναυσὶ:* δοτ. της συνοδείας (βλ. §63,6)· *ἐννέα:* επιθ. προσδ.· *κατασχὼν:* χρον. μτχ., προτερ., συνημμ. στο υποκ.· *ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα:* ΠΣ στάσης σε τόπο· *τὴν ἄκραν:* παράθεση· *Λαμψάκου:* γεν. κτητ.
12. **ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα:** δευτερ. χρον. πρότ. (με αιτιοη. ἀπόχρωση) (βλ. §293,3,σημ.)
ἔγνω: ρ.· *Κόνων:* ενν. υποκ.· *τὰ πράγματα:* αντικ.· *τῶν Ἀθηναίων:* γεν. κτητ.· *διεφθαρμένα:* κατηγ. μτχ., συνημμ. στο αντικ.
13. **καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτῶ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον:** κύρια πρότ. κρίσεως.

ἀπέπλευσε: ρ.· *αὐτὸς*: κατηγ. προσδ. ως υποκ.· *ναυσὶν*: δοτ. της συνοδείας· *ὀκτῶ*: επιθ. προσδ.· *παρ' Εὐαγόραν*: ΠΣ του πλησίον· *εἰς Κύπρον*: ΠΣ κίνησης σε τόπο
 14. ἡ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας (ἀπέπλευσεν), ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα: κύρια πρότ. κρίσεως.

ἀπέπλευσεν: ρ.· ἡ Πάραλος: υποκ.· *εἰς τὰς Ἀθήνας*: ΠΣ κίνησης σε τόπο· *ἀπαγγελοῦσα*: τελ. μτχ., συνημμ. στο υποκ.· *τὰ γεγονότα*: ουσιαστικοποιημένη μτχ., αντικ.

Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ο Λ Ο Γ Ι Κ Α - Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Κ Α

- Θώραξ συμπαρήει:** Ήταν ο Λακεδαιμόνιος αρχηγός στο πεζικό των Αβυδηνών. Αυτός βάδιζε παραλιακά της Λαμψάκου και ενθάρρυνε τον στόλο του Λύσανδρου.
- Κόνων:** Ήταν Αθηναίος επιφανής στρατηγός, που καταγόταν από πλοῦσια και αριστοκρατική οικογένεια και διακρίθηκε στην τρίτη φάση του Πελοποννησιακού πολέμου (413-404 π.Χ.) και μετά. Ύστερα από την καταστροφή του αθηναϊκού στόλου στους Αιγός ποταμούς (Αύγουστος του 405 π.Χ.), φοβούμενος ίσως και τις συνέπειες που θα είχε η συντριβή, κατέφυγε στον Ευαγόρα της Κύπρου, με τη βοήθεια του οποίου ανασυγκρότησε τις δυνάμεις του και επάνδρωσε νέο στόλο. Αυτός καταναυμάχησε, κοντά στην Κνίδα (394), τους Λακεδαιμονίους, γεγονός που είχε την ίδια επίπτωση σ' αυτούς με εκείνη ακριβώς που είχε για τους Αθηναίους η ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς. Νικητής και τροπαιούχος επέστρεψε στην Αθήνα και έγινε ο ήρωας της εποχής του· γιατί ανοικοδόμησε τα μακρά τείχη της Αθήνας και του Πειραιά και αναστήλωσε το γόητρο της πόλης. Προς τιμήν του τότε οι Αθηναίοι πρόσφεραν εκατόμβη θυσιών και αναθήματα στους θεούς, έχτισαν ιερό και έστησαν χάλκινο ανδριάντα του στην αγορά. Αργότερα όμως έπεσε σε δυσμένεια, γεγονός που μείωσε το κύρος του, και πέθανε στην Κύπρο μάλλον παραγνωρισμένος και αφανής.
- Κόνων ιδὼν τὸν ἐπίπλουον:** Ο Κόνων, που βρισκόταν κοντά στην ακτή, φαίνεται ότι ήταν από τους πρώτους που είδε την επιθετική κίνηση των Λακεδαιμονίων. Έτσι, πρόφτασε να επιβιβαστεί με τους άντρες του, ανοίχθηκε στο πέλαγος και σώθηκε, όπως και άλλα οχτώ πλοία.
- νῆες δίκροτοι, μονόκροτοι:** Τα πλοία των Αθηναίων ήταν τριήρεις, δηλαδή διέθεταν τρεις σειρές κωπηλάτες (*τρίκροτοι νῆες*). Η αιφνιδιαστική όμως επίθεση του Λύσανδρου τους υποχρέωσε να επανδρώσουν λίγα και βιαστικά, αλλήλα μόνο με δυο ή μια σειρά κωπηλάτες. Συνεπώς τα πλοία αυτά δεν ήταν σε θέση να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τον επιδρομέα.

5. **ἡ Πάραλος (ναῦς):** Ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ τρία εἰλαφρά ταχύπλοα καὶ ἱερά πλοία τῆς Ἀθήνας· τὰ ἀλλῆλα ἦταν ἡ *Δηλιάς* καὶ ἡ *Σαλαμινία*.
Τὰ πλοία αὐτὰ τὰ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ ἐπίσημες ἀποστολές: γιὰ τὴ μετακίνηση τῶν ἐπίσημων ἀντιπροσώπων τῆς πόλης (= *τῶν Θεωρῶν*) σὲ ἐθνικὲς πανηγύρεις καὶ γιορτές κυρίως τῆς Δήλου, ἀλλῆλα καὶ πρεσβειῶν σὲ πόλεις συμμαχικὲς καὶ μὴ· ἐπίσης, γιὰ τὴ μεταφορὰ ἐντολῶν τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τῶν δημόσιων χρημάτων.
6. **τὰς ἀλλῆλα πάσας (ναῦς) Λύσανδρος ἔλαβε:** Ὁ ἀθηναϊκὸς στόλος εἶχε 180 πλοία (βλ. Β.Ι., 20) καὶ κάθε πλοῖο διέθετε περίπου 200 κωπηλάτες καὶ στρατιώτες. Ἀφοῦ σώθηκαν μόνο ἐννιά πλοία καὶ εἰλάχιστοι στρατιώτες, καταλαβαίνει κανεὶς πόσο μεγάλο ἦταν τὸ μέγεθος τῆς πανωλεθρίας πού υπέστησαν οἱ Ἀθηναῖοι σὲ τὸν Αἰγὸς ποταμὸς καὶ γιὰ αὐτὴ τὴ ναυμαχία ἔκρινε ἀποφασιστικὰ τὴν ἔκβαση τοῦ πολέμου ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων, ἀφοῦ μάλιστα ἡ Ἀθήνα ὑφίστατο τὴν ἐπιδρομὴς τὸς ἀπὸ τὴ Δεκέλεια. Ἐνωμένο πια τὸ πεζικὸ καὶ τὸ ναυτικὸ τὸς κινεῖ σὲ ἀποστασία συμμαχικὲς πόλεις τῆς Ἀθήνας καὶ τὴν ἐξασθενίζει περισσότερο. Σύντομα μάλιστα, ἀπὸ τὴν ξηρὰ ὁ Ἄγης καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα ὁ Λύσανδρος, ἀποκλείουν ἀσφυκτικότερα τὴν πόλη, πού τελικὰ θὰ υποκύψει.
7. **τειχύδρια:** Ἦταν μικρὰ τείχη καὶ οχυρὰ τῆς Σηστοῦ, συμμαχοῦ τῶν Ἀθηναίων, ὅπου πρόλαβαν καὶ κατέφυγαν οἱ εἰλάχιστοι πού σώθηκαν.
8. **τὰ μεγάλα ἱστία τῶν νεῶν:** Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ναυμαχήσουν, ἀφαιροῦσαν τὰ πανιά ἀπὸ τὸν μεγάλο ἱστὸ τῶν πλοίων τὸς καὶ τὰ ἀφῆναν σὲ τὴν ξηρὰ, γιὰ νὰ εἶναι πιο ευέλικτα. Αὐτὸ εἶχε κάνει καὶ ὁ Λύσανδρος. Ἔτσι, ὁ Κόνων, μὲ τὴν παράτολμή του κίνηση νὰ ἀρπάξει τὰ μεγάλα πανιά, μπόρεσε νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὴν καταδίωξη τῶν Λακεδαιμονίων καὶ νὰ σωθεῖ.
9. **Εὐαγόρας:** Ἦταν ἰσχυρὸς καὶ γενναῖος βασιλιάς σὲ τὴ Σαλαμίνα τῆς Κύπρου. Φρόντισε γιὰ τὴν οχύρωση τῆς πόλης καὶ τὴν οργάνωση τοῦ στρατοῦ, γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου ἀλλῆλα καὶ τὴν πνευματικὴ καὶ θηκὴ προαγωγή τῶν κατοίκων τῆς μὲ τὴν ἀναθέρμανση τῆς παράδοσης καὶ τὴν ἀναβίωση τῶν λησμονημένων θῶν καὶ εθίμων. Γιὰ ἓνα διάστημα εἶχε φιλικὲς σχέσεις μὲ τὸς Πέρσες, ἐνῶ μὲ τὸς Ἀθηναίους ἦταν σταθερὸς καὶ πιστὸς σύμμαχος. Μάλιστα μὲ τὴ μεσολάβηση τοῦ Κόνωνα συνέβαλε σὲ τὴν ἀναγέννηση τῆς Ἀθήνας· καὶ σὲ τὴ ναυμαχία τῆς Κνίδου (394 π.Χ.) διοικούσε ἀτοπροσώπως τὸν κυπριακὸ στόλο. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀργότερα τὸν τίμησαν μὲ ἀνδριάντα καὶ μὲ τὴ χορήγηση τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Στὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἐνεπλάκη σὲ περιπέτειες, ἔχασε τὴ δύναμή του καὶ δολοφονήθηκε ἀπὸ κάποιον εὐνοῦχο μὲ τὴ βοήθεια ἐνὸς γιου του! Διάδοχός του ὑπῆρξε ὁ Νικοκλῆς. Ὁ Ἰσοκράτης μάλιστα ἔγραψε δύο λόγους γι' αὐτούς: τὸ *Εὐαγόρου ἐγκώμιον* καὶ τὸ *Πρὸς Νικοκλῆα*.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Στην ενότητα αυτή η επιλογή του χρόνου της επίθεσης, που είναι συνάρτηση του προειδοποιητικού συνθήματος, δηλώνεται ρητά και έντονα στο εδάφιο 28 (*εὐθύς ἐσήμανε – τὴν ταχίστην πλεῖν*), όπου επικρατεί γενικός συναγερμός και κινητοποίηση των ναυτικών και πεζικών δυνάμεων (*συμπαρήει δὲ... ἔχων*). Ο αιφνιδιασμός του Λύσανδρου πέτυχε απόλυτα και αυτό φαίνεται από την απεγνωσμένη προσπάθεια του Κώνωνα να προλάβει την επερχόμενη καταστροφή, αλλήλα και των άλλων που αηλόφρονες τρέχουν στα πλοία τους· όμως μάταια. Η καταστροφή του αθηναϊκού στόλου είναι ολμοσχερής, αφού λίγοι μπόρεσαν να σωθούν.

Αξίζει, ωστόσο, να τονιστεί η παράτολμη αλλήλα ευφυής ενέργεια του Κώνωνα που, μέσα στον πανικό και τη σύγχυση, άρπαξε τα μεγάλα ιστία των αντιπάλων, γεγονός που εξασφάλισε τη σωτηρία στα εννιά πλοία. Στην Πάραλο απέμεινε το θλιβερό προνόμιο να αναγγείλει την καταστροφή.

Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι η αφήγηση συντίθεται από εναλλασσόμενες / διαδοχικές φάσεις. Έτσι, στην αρχή έχουμε φαινομενική στασιμότητα, ακινησία και αμεριμνησία, που όμως γρήγορα αντικαθίσταται από έντονη κινητικότητα, όταν δίνεται το σύνθημα της επίθεσης και οι δύο αντίπαλοι συμπλέκονται σε άνισο και αποφασιστικής σημασίας αγώνα. Η ταχύτητα της εξέλιξης των γεγονότων συνθέτει έναν ενιαίο εποπτικό πίνακα που αποτυπώνει ανάγλυφα την πανωλεθρία των Αθηναίων. Αυτή ακριβώς η ένταση κατά τη σύγκρουση δηλώνεται με τη χρήση των παρατατικών (*πλεῖν, συμπαρήει, ἔχων, βοηθεῖν, ἦσαν*), ενώ το χρονικό διάστημα μετά τη συντριβή εκφράζεται με αόριστους (*ἀνήχθησαν, ἔλαβε, συνῆλεξεν, ἔφυγον, ἔγνω – διεφθαρμένα, κατασχών, ἔλαβεν, ἀπέπλευσε*), γεγονός που καταδεικνύει την οριστική επικράτηση των Λακεδαιμονίων.

Ακόμα, όλες οι συνθήκες και οι φάσεις της συμπλοκής και της συντριβής των Αθηναίων δένονται εσωτερικά με αιτιώδη σχέση (αιτίου – αιτιατού). Έτσι η υπεροψία οδηγεί στην απρονοσία και τη διασπορά, η κατασκοπεία στο προειδοποιητικό σήμα, η διαταγή του Λύσανδρου στην επιδρομή, η επίθεση στην αηλόφροσύνη και την πανωλεθρία, η ευφυής κίνηση του Κώνωνα στη σωτηρία.

■ **Νοηματική απόδοση**

Ο Λύσανδρος μόλις πήρε το προειδοποιητικό σήμα, αμέσως επιτέθηκε με ταχύτητα. Έτσι τους αιφνιδίασε, κυρίεψε όλα τα πλοία –εκτός από εννιά– και αιχμαλώτισε τα πληρώματά τους. Η απειλησμένη προσπάθεια του Κώνωνα να περισώσει την κατάσταση δεν απέφερε σπουδαίους καρπούς. Έτσι μόνο αυτός μαζί με οχτώ πλοία κατέ-

φυγε στον Ευαγόρα της Κύπρου, αφού προηγουμένως άρπαξε τα μεγάλα πανιά των πλοίων του Λύσανδρου, ενώ η Πάραλος κατέπλευσε στην Αθήνα για να αναγγείλει το φοβερό γεγονός.

■ **Ιδεολογικά στοιχεία**

1. Το προειδοποιητικό σήμα / σύνθημα ορίζει την έναρξη της επίθεσης.
2. Η τακτική του αιφνιδιασμού, ιδίως στις πολεμικές επιχειρήσεις, τελεσφορεί, γιατί προκαλεί σύγχυση και πανικό.
3. Η ετοιμότητα και η επαγρύπνηση οδηγούν στη σωτηρία.
4. Η παράτολη και αποφασιστική ενέργεια δίνει διέξοδο σε κρίσιμες ώρες.
5. Σε κάποιον ανατίθεται το θλιβερό προνόμιο της αναγγελίας μιας συμφοράς.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ / ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

1. Ποια ήταν η διαταγή του Λύσανδρου, μόλις πήρε το σήμα για τις ενέργειες των Αθηναίων;

- ▶ Ο Λύσανδρος, μόλις έλαβε το προειδοποιητικό σύνθημα από τα προωθημένα κατασκοπευτικά του ταχύπλοα, έθεσε αμέσως σε εφαρμογή το σχέδιο δράσης που είχε καταστρώσει με σκοπό να αιφνιδιάσει τους αντιπάλους του. Γι' αυτό διέταξε τα πιο γρήγορα πλοία του να πλεύσουν ολοταχώς εναντίον των Αθηναίων (*εὐθύς ἐσήμανε – τὴν ταχίστην πλεῖν*), ώστε να τους βρουν σε πλήρη αταξία και αποδιοργάνωση. Έτσι ο γενικός συναγερμός και η άμεση κινητοποίηση των ναυτικών και πεζικών δυνάμεων, καθώς συμπορευόταν και ο Θώραξ με το πεζικό του, λειτούργησαν καταλυτικά για την επιτυχία του εγχειρήματός του.

2. Ποιο ήταν, σύμφωνα με το κείμενο, το βασικό σφάλμα των ηττημένων;

- ▶ Το βασικό σφάλμα των ηττημένων ήταν πως είχαν απομακρυνθεί από τα πλοία τους χωρίς να λάβουν στοιχειώδη μέτρα επιφυλακής, γεγονός που τους καθιστούσε ευπρόσβλητους σε ενδεχόμενο αιφνιδιασμό. Έτσι, την ώρα που οι Αθηναίοι περιφέρονταν αμέριμνοι και είχαν διασκορπιστεί για την αναζήτηση των τροφίμων, ο Λύσανδρος τους αιφνιδίασε πριν προλάβουν να ανασυνταχτούν και να αποκρούσουν τη συνδυασμένη από ξηρά και θάλασσα επιθετική του ενέργεια. Όταν αντιλήφθηκαν τον κίνδυνο που διέτρεχαν, άρχισαν μάταια βέβαια να τρέχουν πανικόβλητοι. Από τα πλοία τους, άλλα βρέθηκαν με δύο μόνο σειρές κωπηλάτες, άλλα με μία και άλλα τελείως άδεια. Εκτός από τα εννέα πλοία με επικεφαλής τον Κώνωνα, όλα τα άλλα ο Λύσανδρος τα κατέλαβε στην ακτή. Η καταστροφή του αθηναϊκού στόλου ήταν ολοσχερής, αφού λίγιοι μόνο μπόρεσαν να σωθούν.

3. Ποια ήταν η αντίδραση του Κώνωνα, όταν είδε την επιθετική κίνηση του εχθρού και ποια η απήχησή της;

- ▶ Η συνδυασμένη από θάλασσα και ξηρά κυκλωτική επίθεση των Πελοποννησίων αιφνιδίασε πλήρως τους Αθηναίους. Ο στρατηγός Κώνων ήταν από τους πρώτους που είδαν τον στόλο των αντιπάλων τους να καταφθάνει και να επιτίθεται στους αηλόφρονες ναύτες του. Τότε διέταξε αμέσως να τρέξουν πίσω στα πλοία με όλες τους τις δυνάμεις. Η εντολή του ήταν μάταιη και δεν είχε ουσιαστική απήχηση,

καθώς τα πληρώματα είχαν διασκορπιστεί αναζητώντας εφόδια. Έτσι, κατάφεραν να ξεφύγουν και να ανοιχτούν στο πέλαγος μόνο επτά πλοία μαζί με αυτό του Κώνωνα και την Πάραλο, το ιερό πλοίο των Αθηναίων που χρησιμοποιούσαν για διπλωματικές κυρίως αποστολές.

4. Ποιες ενέργειες έκανε στη συνέχεια ο Κώνων και γιατί;

- ▶ Ο Κώνων, παρά τη σύγχυση και τον γενικευμένο πανικό από τον αιφνιδιασμό του Λύσανδρου, δεν απομακρύνθηκε αμέσως, αλλή με μια παράτολμη και ευφυή ενέργεια κατευθύνθηκε προς την Αβαρνίδα, που ήταν το ακρωτήριο της Λαμψάκου, και αφαίρεσε από εκεί τα μεγάλα ιστία του στόλου των Πελοποννησίων, για να μην τον καταδιώξουν στο ανοιχτό πέλαγος. Στη συνέχεια, για να αποφύγει ίσως την οργή του αθηναϊκού λαού εξαιτίας της πανωλεθρίας στους Αιγός ποταμούς, πήγε στην Κύπρο στον βασιλιά Ευαγόρα, που ήταν σύμμαχος των Αθηναίων, και έστειλε την Πάραλο στην Αθήνα για να αναγγείλει τα θλιβερά συμβάντα.

5. «Τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα»: Τι σημαίνει η φράση για την έκβαση του Πελοποννησιακού πολέμου; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

- ▶ Οι Αθηναίοι ήταν παραδοσιακά ναυτική δύναμη και η ηγεμονία τους βασιζόταν στον μεγάλο, ισχυρό και αξιόμαχο στόλο τους (180 πλοία). Αντίθετα, οι Σπαρτιάτες φημίζονταν κυρίως για τις άριστα εκπαιδευμένες πεζικές τους δυνάμεις, που μάχονταν με αυταπάρνηση στο πεδίο της μάχης. Η ολοσχερής καταστροφή του στόλου των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς, εξασθένησε, λοιπόν, δραματικά τις πολεμικές τους δυνατότητες και προδιέγραψε την έκβαση του Πελοποννησιακού πολέμου, αφού βρέθηκαν πια σε ασφυκτικό κλοιό αποκλεισμένοι και από τη θάλασσα και από την ξηρά λόγω της οχύρωσης της Δεκέλειας, που αποτέλεσε το ορμητήριο για τις επιδρομές των Σπαρτιατών. Έτσι, οι επιπόλαιες επιλογές και κινήσεις τους σε συνδυασμό με την ασύγγνωστη αμέλεια και υπεροψία απέναντι στους αντιπάλους τους στάθηκαν τα κύρια αίτια, τα οποία εκμεταλλεύτηκε ο Λύσανδρος και συνέτριψε τον στόλο τους.

6. Με βάση τις έως τώρα εξελίξεις και τα στοιχεία της ενότητας, σε ποια συμπεράσματα καταλήγετε για το σχέδιο μάχης του Λύσανδρου;

- ▶ Ο Λύσανδρος, όπως είδαμε, με τη συστηματική παρακολούθηση των αντιπάλων του είχε συλλέξει ασφαλείς πληροφορίες και γνώριζε καλά πια τις συνθήκές τους. Η στρατηγική του τακτική απέβλεπε σε δύο στόχους: α. να παραπλανήσει και να αποκοιμίσει τους Αθηναίους και β. να επιχειρήσει την κατάλληλη ώρα τη στρατη-

γική κίνηση του αιφνιδιασμού. Έτσι και έγινε. Μόλις πήρε το σύνθημα από την προφυλακή των κατασκόπων του, που επιβεβαίωνε την αταξία, τη διασπορά και την έλλειψη μέτρων επιφυλακής από τους Αθηναίους, έδωσε εντολή στον στόλο του να επιτεθεί ολιτοακώς. Η καίρια επιλογή του χρόνου της επίθεσης, που ήταν συνάρτηση του προειδοποιητικού συνθήματος, έφερε τον απόλυτο αιφνιδιασμό και προκάλεσε απεριγράπτη σύγχυση και πανικό. Το σχέδιο δράσης του λειτούργησε αποτελεσματικά, αφού τα πληρώματα όλων των αθηναϊκών πλοίων ήταν διασκορπισμένα στη στεριά και δεν πρόλαβαν να πάρουν θέση μάχης. Ο Λύσανδρος, λοιπόν, με το στρατήγημα του αιφνιδιασμού αιχμαλώτισε τους περισσότερους άντρες στη στεριά –εκτός από μερικούς που κατέφυγαν για προστασία στα μικρά οχυρά της Σηστού– και κατέλαβε ολόκληρο τον στόλο τους, γεγονός που επισφράγισε την έκβαση του πολέμου και προδιέγραψε τις περαιτέρω εξελίξεις.

7. Να χαρακτηρίσετε τον Κώνωνα από τον τρόπο αντίδρασης και τις ενέργειές του.

- ▶ Ο στρατηγός Κώνων, μέσα στη γενική σύγχυση και τον πανικό που προκάλεσε ο αιφνιδιασμός του Λύσανδρου, ήταν ο μόνος που κατάφερε να αντιδράσει γρήγορα και να σώσει από τη συντριβή εννέα από τα 180 πλοία του αθηναϊκού στόλου. Το γεγονός αυτό βέβαια δεν τον καθιστά άμοιρο ευθυνών, αφού λόγω του αξιώματός του μπορούσε εγκαίρως να προτείνει μέτρα επιφυλακής και αυτοπροστασίας για τα πληρώματά τους, να σταθμίσει γενικότερα τα δεδομένα της θέσης τους και να ελέγχει προσεκτικά τις κινήσεις των αντιπάλων τους. Παρ' όλα αυτά έδειξε τις στρατηγικές του ικανότητες, όταν με μια παράτολμη αηλιά ευφυή ενέργεια αφαίρεσε τα μεγάλα ιστία του στόλου του Λύσανδρου, αποτρέποντας κατ' αυτόν τον τρόπο την καταδίωξή του. Η σωτήρια αυτή ενέργεια φανερώνει πως ήταν άτομο θαρραλέο, εύστροφο και διορατικό.

8. Ποια λήθη στρατηγικής συνολικά εκ μέρους των Αθηναίων καθόρισαν την έκβαση της αναμέτρησης;

- ▶ Οι Αθηναίοι διέπραξαν τραγικά λήθη στρατηγικής, που καθόρισαν αποφασιστικά την έκβαση της αναμέτρησης και αποδείχτηκαν γι' αυτούς μοιραία: 1. Αγκυροβόλησαν σε μέρος ακατάλληλο για τα πλοία και απρόσφορο για τον ανεφοδιασμό τους. 2. Αδιαφόρησαν για το γεγονός ότι ο Λύσανδρος ήταν σε κοντινή απόσταση από αυτούς και σε διαρκή ετοιμότητα παρά τη φαινομενική του αδράνεια και την τακτική της αναμονής. 3. Απέπεμψαν τον Αλκιβιάδη, που είχε διαγνώσει σωστά τα μειονεκτήματα της θέσης τους και αγνόησαν τις καίριες υποδείξεις του. 4. Υποτίμησαν τον αντίπαλό τους και δεν τους προξένησε καμιά εντύπωση το γεγονός της

παρακολούθησής τους. 5. Ήταν χαλαροί και αμέριμνοι και χωρίς μέτρα επιφυλακής, γεγονός που το πλήρωσαν ακριβά.

9. Θα μπορούσαν, κατά τη γνώμη σας, να αποφύγουν οι Αθηναίοι τον αιφνιδιασμό των Σπαρτιατών; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

- ▶ Θα μπορούσαν να αποφύγουν τον αιφνιδιασμό, αν έπαιρναν στοιχειώδη μέτρα αυτοπροστασίας και προφύλαξης, και αν εξέταζαν προσεκτικά τις ενέργειες και τις κινήσεις των αντιπάλων τους. Όμως η απερισκεψία, η αλαζονεία και η μωρία υπήρξαν οι καθοριστικοί παράγοντες που προδιέγραψαν τη δραματική έκβαση της αναμέτρησης και τις περαιτέρω εξελίξεις.

10. Να χαρακτηρίσετε τον Λύσανδρο με βάση τις ενέργειες και την πολεμική τακτική του.

- ▶ Ο Λύσανδρος με τη μεγαλειώδη νίκη του απέδειξε ότι ήταν ένας διορατικός, οξυδερκής και ικανότατος στρατηγός. Με όπλα την πανουργία και τη μεθοδικότητα, τον σχεδιασμό και την αποφασιστικότητα του κατάφερε να εκμεταλληθεί τις αδυναμίες και τα λάθη των αντιπάλων του και να τους συντριψει. Ως ρεαλιστής και ευφυής στρατηγός, αξιολόγησε με προσοχή και υπομονή τα δεδομένα της επικείμενης αναμέτρησης, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των αντιπάλων του. Έτσι την κατάλληλη στιγμή αιφνιδίασε τους Αθηναίους επιφέροντας την ολοκληρωτική καταστροφή τους.

11. Με ποια εκφραστικά μέσα δηλώνεται η ένταση και η ταχύτητα της εξέλιξης των γεγονότων;

- ▶ Η ένταση κατά τη σύγκρουση δηλώνεται με τη χρήση των παρατατικών (<τὴν ταχίστην> *πλεῖν, συμπαρήει, ἔχων, βοηθεῖν, ἦσαν*), ενώ το χρονικό διάστημα μετά τη συντριβή εκφράζεται με αορίστους (*ἀνήχθησαν, ἔλαβε, συνέλεξεν, ἔφυγον, ἔγνω, κατασχών, ἔλαβεν, ἀπέπλευσε*), γεγονός που καταδεικνύει εκτός από την επιτάχυνση των γεγονότων την οριστική επικράτηση των Λακεδαιμονίων. Επίσης ο επιμερισμός (*αἱ μὲν... αἱ δὲ... αἱ δὲ*) προβάλλει την εικόνα διάλυσης των Αθηναίων στρατιωτών, ενώ το πολυσύνδετο σχήμα (*ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλοι... καὶ ἡ Πάραλος*) ενώνει στενά και με έμφαση τα συμπλεκόμενα μέρη. Τέλος όλες οι συνθήκες και οι φάσεις της συμπλοκής και της συντριβής των Αθηναίων δένονται εσωτερικά με αιτιώδη σχέση (αιτίου-αιτιατού). Έτσι η υπεροψία οδηγεί στην απρονοσία και τη διασπορά, η κατασκοπεία στο προειδοποιητικό σήμα, η διαταγή του Λύσανδρου στην επιδρομή, η επίθεση στην αλληλοφροσύνη και την πανωλεθρία, η ευφυής κίνηση του Κώνωνα στη σωτηρία.

12. Ποια ιδεολογικά στοιχεία επισημαίνετε στην ενότητα αυτή;

► βλ. σελ. 105, Ιδεολογικά στοιχεία

Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ι Κ Ε Σ Ε Ρ Ω Τ Η Σ Ε Ι Σ

I Ανοιχτού τύπου

1. *Τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῇ γῆ συνέλεξεν:* Να ξαναγράψετε την πρόταση με αλληλαγή του ρήματος σε όλους τους χρόνους της οριστικής στο γ' πληθ. πρόσωπο.
 Ενεστώτας →
 Παρατατικός →
 Μέλλωντας →
 Αόριστος →
 Παρακείμενος →
 Υπερσυντέλικος →
2. μέγας: *Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις και των τριών γενών στον θετικό βαθμό στον πληθυντικό αριθμό.*

II Κλειστού / αντικειμενικού τύπου

α. Ερώτηση πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

Η λέξη *ἀπαγγελοῦσα* είναι μετοχή

- α. ενεστώτα
- β. μέλλοντα
- γ. αορίστου

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

I Ανοιχτού τύπου

α. «Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν ἐπίπλου ἐσήμανεν...»

β. «Κόνων ἔλαβεν... τὰ ἰστία καὶ... ἀπέπλευσε...»

Στο α' παράδειγμα να μετατρέψετε το μετοχικό σύνολο σε κύρια πρόταση και να τη συνδέσετε παρατακτικά με το ρ. ἐσήμανεν. Στο β' παράδειγμα να μετατρέψετε την πρώτη κύρια πρόταση σε μετοχικό σύνολο, ώστε να προκύψει μία μόνο κύρια πρόταση.

II Κλειστού / αντικειμενικού τύπου

α. Ερώτηση πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

Η φράση τὴν ταχίστην δηλώνει

- α. χρόνο
- β. αναφορά
- γ. τρόπο

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ - ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

I Ανοιχτού τύπου

Ποια σημασιολογική διαφορά εντοπίζετε στα ρήματα: πλέω, ἐπιπλέω, διαπλέω, ἀναπλέω, καταπλέω, προσπλέω.

II Κλειστού / αντικειμενικού τύπου

α. Ερώτηση σύζευξης

Να συνδυάσεις τις λέξεις της α.ε. (Α) με τις αντίστοιχες της ν.ε. (Β).

Α	Β
1. εὐθύς	α. ἄδειος, κούφιος
2. κενός	β. ἀμέσως
3. ἡ ναῦς	γ. τὸ ακρωτήρι
4. ἡ ἄκρα	δ. τὸ πλοῖο (πολεμικό)

Ξενοφώντα Ελληνικά

Α΄ Λυκείου

Το βιβλίο αυτό φιλοδοξεί να συμβάλει στη σωστή προετοιμασία των μαθητών της Α' Λυκείου στο μάθημα της Αρχαίων Ελληνικών. Προσαρμοσμένο στις νέες διδακτικές ανάγκες και το νέο πλαίσιο αξιολόγησης, αποτελεί μια συγκροτημένη πρόταση για τη διδασκαλία και την εξέταση του μαθήματος.

Συγκεκριμένα, τα αποσπάσματα του σχολικού εγχειριδίου από τα *Ελληνικά* του Ξενοφώντα διαρθρώνονται σε διδακτικές ενότητες.

Για κάθε ενότητα περιλαμβάνονται:

- Το κείμενο και η μετάφρασή του
- Ερωτήσεις κατανόησης
- Γλωσσική εξομάλυνση
- Πυρηνικά δομικά στοιχεία
- Γραμματικά φαινόμενα (αναγνώριση τύπων, αρχικοί χρόνοι, ομόρριζα, ετυμολογικά στοιχεία, χρονικές και εγκλιτικές αντικαταστάσεις)
- Συντακτική ανάλυση του αρχαίου κειμένου
- Ερμηνευτική – αισθητική προσέγγιση του λόγου
- Νοηματική απόδοση του κειμένου
- Ιδεολογικά στοιχεία
- Συμπληρωματικές ερωτήσεις (ερμηνευτικές, γραμματικές, συντακτικές και λεξιλογικές) για την εμπέδωση της νέας γνώσης
- Κριτήρια αξιολόγησης τα οποία ευθυγραμμίζονται με το νέο πνεύμα των εξετάσεων. Σε αυτά περιλαμβάνονται ερωτήσεις από την Τράπεζα Θεμάτων.

Ακολουθούν οι απαντήσεις στις ερωτήσεις, τις ασκήσεις και τα θέματα για συζήτηση του σχολικού βιβλίου.

Στο παράρτημα δίνονται οι απαντήσεις σε όλες τις συμπληρωματικές ερωτήσεις και στα κριτήρια αξιολόγησης.

ISBN 978-960-566-724-5

9 789605 166724 5

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 6724

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

www.metaixmio.gr